

Proces kościelny małżonków

Po stwierdzeniu nieważności małżeństwa kościoły mogą powtórnie wziąć ślub kościelny, by w pełni uczestniczyć w życiu sakramentalnym.

Obecnie coraz więcej par, których małżeństwo kościelne okazało się nieporozumieniem, próbuje uregulować swą sytuację prawną. Sprawdź, jak można to zrobić.

W Kościele katolickim nie udziela się rozwodów, jednak w niektórych sytuacjach możliwe jest **stwierdzenie nieważności małżeństwa lub dyspensy**. O dyspensę można się ubiegać, jeżeli po ślubie nie skonsurowano małżeństwa i istnieje ważna przyczyna do jej udzielenia (np. żona na weselu oświadczyła, że kocha innego, a wyszła za mąż, by dać nazwisko dziecku). Aby zaś stwierdzić nieważność małżeństwa, musi zaistnieć jedna z przyczyn uznawanych przez prawo kanoniczne.

Adwokat kościelny wyjaśnia, kiedy można stwierdzić nieważność małżeństwa, jak przebiega proces kościelny i jak redagować pisma procesowe.

Kiedy można iść do sądu kościelnego

W jakiej sytuacji można się ubiegać o stwierdzenie nieważności małżeństwa? Jest to moż-

liwe z wielu powodów. Podzielono je na trzy grupy.

● **Przeszkody małżeńskie** to np.: różna wiara małżonków, impotencja, istniejący już węzeł małżeński, uprowadzenie czy pokrewieństwo (także wynikające z adopcji).

● **Wady zgody małżeńskiej**, wśród których można wymienić np.: niezdolność do podjęcia istotnych obowiązków małżeńskich z przyczyn natury psychicznej, podstępne wprowadzenie w błąd lub tzw. błąd co do przymiotu osoby (zachodzi gdy np. mąż brał ślub w głębokim przekonaniu, że żona może mieć dzieci i przedkładał posiadanie potomstwa ponad nią samą, a po ślubie okazało się, że żona jest bezpłodna).

● **Braki formy zawarcia małżeństwa** Oznaczają niedotrzymanie określonej procedury przy zawieraniu związku. Przykładem może być sytuacja, gdy ksiądz nie był upoważniony do asystowania przy ślubie w parafii wojskowej w kościele garnizonowym.

Ważne! Najczęstszym powodem nieważności małżeństwa jest **niezdolność do podjęcia istotnych obowiązków małżeńskich** (wady zgody małżeńskiej). Niezdolny do małżeństwa może być partner dotknięty zaburzeniem psychoseksualnym, np. oziębły seksualnie, uzależniony od pornografii itp. Niezdolny do małżeństwa może być także alkoholik, który nie dba o rodzinę, wszczyna awantury, zachowuje się agresywnie itd.

Ważną przyczyną, dla której małżonek może być psychicznie i osobowościowo niezdolny do małżeństwa jest niedojrzałość emocjonalna lub tzw. **osobowość zależna**. To np. mamin-synek, który nie jest w stanie podejmować samodzielnie ważnych decyzji i kieruje się wskazówkami mamy.

Inny powód, dla którego małżonkowie starają się o nieważność małżeństwa to **złożenie nieszczerzej przysięgi małżeńskiej** (wada zgody małżeńskiej). Jeśli jedna strona lub obie zawierają małżeństwo z przekonaniem, że np. może ono kiedyś być rozwiązane przez rozwód lub dopuszczają możliwość utrzymywania relacji intymnych z kimś innym, zawierają **małżeństwo nieważne**.

Proces kościelny ustali, czy zaburzenia te wystąpiły przed ślubem i czy były na tyle poważne, że uniemożliwiły podjęcie obowiązków małżeńskich.

Jak przebiega proces w Kościele

Sprawy małżeńskie rozpatrują sądy kościelne, które istnieją niemal w każdej diecezji. Przed rozpoczęciem procesu warto umówić się na konsultację z pracownikiem sądu lub prawnikiem kanonistą. Potem należy **przygotować skargę powodową**. To odpowiednik pozwu w sądzie cywilnym.

Skarga powodowa powinna zawierać opis: okresu znajomości przedślubnej narzeczonych, ich rodzin, a także nietypowych sytuacji zaistniałych przed ślubem, na weselu i po zawarciu

małżeństwa. Do skargi dołącza się świadectwo ślubu kościelnego i wyrok rozwodowy (jeśli rozwód cywilny został orzeczony). Niektóre sądy domagają się świadectw chrztu małżonków.

W skardze należy **podać 3-4 świadków**, np. dwie osoby z rodziny i dwie spoza niej. Do wodom są też listy małżonków, pamiętniki, opinie psychologiczne czy np. karty leczenia.

Po złożeniu skargi powodowej odbywają się **przesłuchania małżonków i świadków**. Każdy jest przesłuchiwany osobno i w innym terminie, w obecności trybunału: sędziego i notariusza. Na przesłuchaniu może być obecny obrońca węgła małżeńskiego i adwokat (należy sprawdzić, czy ma on stosowne uprawnienia).

Pod koniec procesu małżonkowie mogą zapoznać się z aktami i wysłać do sądu pisemne obrońny. W tym czasie obrońca węgła małżeńskiego (pracownik sądu) podaje argumenty przemawiające przeciwko nieważności małżeństwa. Małżonkowie mają prawo do odpowiedzi.

Proces kończy się wydaniem wyroku przez sąd I instancji. Jeśli zostanie stwierdzona nieważność małżeństwa, akta są przekazywane do trybunału II instancji. Dwa zgodne orzeczenia oznaczają, że małżeństwo zostało zawarte nieważnie.

Marcin Krzemiński,
adwokat kościelny
www.kanonista.com

Podstawa prawna: Kodeks Prawa Kanonicznego z 1983 r.

Koszty sądowe

- Koszty procesu o stwierdzenie nieważności małżeństwa wynoszą 600-1000 zł. Czasem są równe miesięcznej pensji osoby, która złożyła skargę powodową.
- Oplatę można regulować w ratach w ciągu procesu.

